

DOI 10.26886/2520-7474.5(49)2021.4

UDC 712.01

**THE ROLE OF COLOR IN ARTISTIC IMAGE FORMATION OF INTERIOR
DESIGN**

Alina Marchenko, PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor

<https://orcid.org/0000-0003-2372-9294>

e-mail: kd.alinka.a@gmail.com

Volodymyr Shcherbyna, PhD of Pedagogical Sciences

<https://orcid.org/0000-0002-3948-1118>

e-mail: styling@kdpu.edu.ua

Andriy Shkolyar

<https://orcid.org/0000-0001-5769-4179>

e-mail: styling@kdpu.edu.ua

Kyryviy Rig State Pedagogical University, Ukraine, Kriviy Rig

The article highlights the scientific and practical basis of color science, which is the basis for creating an artistic image of the internal environment. The aim of the work is to analyze the importance of color in the formation of the artistic image of the interior. The research methodology is historical-cultural and art history approaches, methods of analysis and generalization. The scientific novelty is to identify the role of color in relation to the specifics of the interior, to distinguish the importance of polychromy in the interior from an aesthetic point of view and the laws of color in the composition of the interior.

Key words: color, color combination and color tone, interior, artistic character, contrast.

кандидат педагогічних наук, доцент Марченко А. А., кандидат педагогічних наук, доцент Щербина В. Г., Школяр А. В., Роль кольору

у формуванні художнього образу дизайну інтер'єру / Криворізький державний педагогічний університет, Україна, Кривий Ріг

Стаття висвітлює науково-практичне підґрунтя кольорознавства, що є основою створення художнього образу внутрішнього середовища. Метою роботи є аналіз значення кольору у формуванні художнього образу інтер'єру. Методологією дослідження є історико-культурний та мистецтвознавчий підходи, методи аналізу та узагальнення. Наукова новизна полягає у виявленні ролі кольору відносно специфіки інтер'єру, виокремленні значення поліхромії в інтер'єрі з естетичної позиції і закономірностей кольору в композиції приміщення.

Ключові слова: колір, кольорова гама і кольорова тональність, інтер'єр, художній образ, контраст.

Архітектура внутрішнього простору приміщення (інтер'єр) залежить від призначення, типу, масштабу, конструкцій і багатьох інших умов. В композиції інтер'єрів всіх видів будівель мають місце деякі загальні прийоми й принципи, знання яких допомагає подальшому оволодінню творчою практикою композиції приміщення.

В інтер'єрі ми маємо справу із штучним спеціально створеним середовищем зі своїми особливими законами гармонізації. Наслідки впливу і взаємодії кольору й світла в безпосередній близькості до людини в інтер'єрі більш відчутний аніж зовні. Колір в інтер'єрі може сприяти, або перешкоджати функціональним процесам. Його вибір багатосторонньо обумовлений, характер психофізіологічного впливу й емоційного сприйняття в інтер'єрі зовсім інші, аніж у зовнішньому середовищі.

Проблемою кольору в композиції інтер'єру займалися багато дослідників і вчених – В.В. Блохін, Г.В. Борис. Г.К. Зайцев,

А.А. Іконніков, Г.П. Степанов та багато інших. Створення сучасної наукової бази в архітектурній поліхромії в значній мірі заслуга вчених С.С. Алексеєва, Б.М. Теплова, П.А. Шеварева, Є.Б. Рабкіна, М.Я. Гінсбурга тощо.

З початку своєї історії людина використовує колір для того, щоб прикрасити навколишній простір. Колір в інтер'єрі являє собою потужний художній засіб та є ефективним і порівняно недорогим способом повністю змінити і оживити будь-який простір. В останні роки все більше вивчається естетика кольору, як одна із важливіших і щонайменше вивчених сторін архітектурної поліхромії. [4, с.4].

Серед композиційних засобів загального композиційного задуму інтер'єру, таких, як архітектурно-просторова форма й матеріал, кольору належить особливе місце, як найбільш посильній формі виявлення естетичної основи. Колір є одним із головних композиційних засобів інтер'єру й володіє специфічним, тільки йому притаманними, властивостями засобами та закономірностями, які націлені на здійснення загальних принципів композиції інтер'єру, відповідних визначеному творчому методу.

Архітектурно-художнє звучання інтер'єру створюється в результаті складного творчого процесу, в якому всі ідейні та утилітарно-технічні задачі вирішуються як художні задачі.

У цьому випадку багаточисленні елементи, які складають інтер'єр – простір, конструкції, матеріали, меблі, обладнання і оздоблення, а інколи і монументально-декоративні засоби – створюють художній ансамбль, образно виразний, тектонічний і гармонійно єдиний.

Образ, тектоніка та гармонія – три тісно пов'язані фундаментальні принципи, які в сукупності перетворюють інтер'єр у твір мистецтва. Для втілення цих принципів дизайнер повинен залучати всі засоби і закономірності архітектурної композиції, в тому

числі й колір з його власними композиційними закономірностями та засобами, здатних викликати емоції і естетичні почуття.

Задум дизайнера повинен втілюватися одночасно, як у матеріальній формі, так і в кольорі. Колір через матеріал органічно пов'язаний із архітектурно-просторовою формою й безпосередньо її створюють. Таким чином, колір є одним із активніших засобів виявлення багатостороннього змісту інтер'єру.

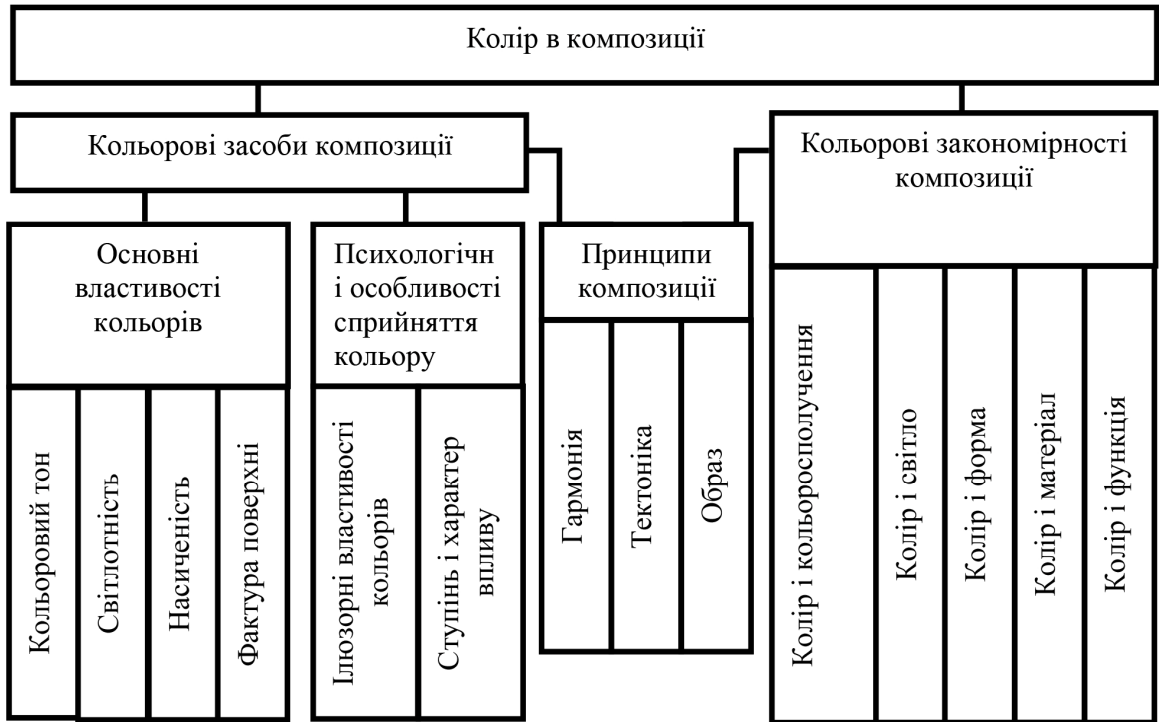
Слід додати, що колір та кольорові сполучення володіють самостійною цінністю, здатних викликати ілюзію просторового розташування кольорових поверхонь, а отже змінювати дійсні об'ємно-просторові характеристики інтер'єру, але ці обставини зовсім не означають, що колір можна розглядати як самостійне явище. Цей композиційний засіб не можна відривати від загальних задач архітектурної композиції, і це дуже важливо знати дизайнеру в процесі проектування інтер'єру та створенні його художнього образу.

Як уже зазначалося, формування внутрішнього простору відбувається не тільки засобами архітектурної композиції, але й власними засобами й закономірностями кольору. У зв'язку з цим, вважаємо за доцільне викласти структуру кольору в композиції, яку подано у таблиці 1.

Загалом колір в інтер'єрі володіє численністю характеристик, які по загальним ознакам можна об'єднати у дві групи. До першої групи відносяться основні властивості кольору, друга – містить в собі властивості, які обумовлюють його психологічний вплив.

Таблиця 1

Колір у композиції

Ці групи характеристик, а також явища, пов'язані із впливом і сприйняттям кольору необхідно розглянути в композиційно-художньому аспекті. Однією із основних властивостей кольорів вважають кольоровий тон. Він, власне означає кольорові відчуття – червоний, помаранчевий, жовтий, зелений тощо. Кожен із цих відчуттів спричиняється випромінюванням визначеної довжини хвилі, визначеної у нанометрах.

Кольоровий тон – первинний, вражаючий елемент кольорової композиції – править за початковий матеріал для незліченних перетворень на основі світлотності, чистоти, фактури, насиченості кольору, а також градацій.

У поліхромних композиціях колір застосовується як комплексне цілісне відчуття в сукупності всіх його характеристик. Однак, кольоровий тон, навіть без взаємодії з іншими характеристиками, містить в собі композиційні можливості. Інколи тільки зміною відтінків тону можливо інтенсивно впливати на його емоційну виразність.

Композицію можна побудувати спираючись тільки на визначеному наборі кольорових тонів та їх сполучень.

Терміни “*кольоровий тон*” і “*світлотність*”, або “*яскравість*” тісно пов’язані за змістом з поняттями “світло” і “колір”. Поняття «*кольоровий тон*» і «*світлотність*» не можна роз’єднувати, а їх розподіл є однією з умовностей теорії мистецтва.

Тональність називають супідрядність усіх кольорів у композиції, яка характеризується неможливістю зміни будь-якого кольору по відтінку, світлоті, насиченості та площі плями без руйнування гармонії та цілісності твору [2, с.85].

Властивість, яка виявляє близькість хроматичних і ахроматичних кольорів та білого або чорного називають – «світлотністю». По шкалі світлот самий світлий – білий колір, самий темний - чорний, а між ними пролягає градація сірих. Світлотні відмінності притаманні навіть спектральним кольорам. Серед них самі світлі – жовті, самі темні – сині й фіолетові. Для ахроматичних кольорів світлотність – це єдина характеристика.

Відносно поняття “*насиченість*” існують серед фахівців розбіжності. Цей термін часто підміняють поняттям “*інтенсивність*”. Інколи у кольорознавстві “*насиченість*” розглядають як “*чистота*” і вважають їх за синоніми.

Чистота – це ступінь приближення даного кольору до чистого спектрального. Найбільшою чистотою володіють кольори спектру. Тому чистота всіх спектральних кольорів приймається за одиницю, не дивлячись на їх відмінну насиченість. Найбільш насичений синій колір, найменше – жовтий. Особливо насичені кольори спостерігаються у спектрі, який не містить домішку білого або чорного.

Насичені кольорові тони застосовуються дизайнерами в інтер’єрі більш всього у невеликих дозах, як акценти для підвищення значимості

того, чи іншого його елемента в просторі. Огороджуванні поверхні – стіни та підлога, являючись кольоровим фоном проектується у тонах малої або середньої насиченості розбіленими або затемненими.

Загальне враження від кольорового середовища визначається особливостями його візуального сприйняття. Таке сприйняття безпосередньо пов'язане психологічним впливом кольором на людину, і такий вплив можна вважати в значній мірі об'єктивним фактором, а отже й засобом композиції.

Кольорові відчуття, емоції відбивають одне із об'єктивних фізичних властивостей архітектурно-просторових і об'ємних форм в інтер'єрі, існуючих поза людиною. Але почуття, емоційний тон кольорового відчуття – це суб'єктивне переживання, особисте відношення до даного кольору або сполучень кольорів.

Кольори сприймаються нами не самі по собі, а як природні властивості матеріального світу. Вони завжди пов'язані в уявленні людини з визначеними предметами, їх формою, матеріалом, освітленням тощо. Колір завжди різнобічно обумовлений, сприймається у світло-кольоровому середовищі, у взаємозв'язку з ним, підлягає його впливу і сам впливає на це середовище.

У створенні кольорової композиції приймають дві групи закономірностей. Одна з них – це колір і кольоросполучення, колір і світло, колір і об'ємно-просторова форма, колір і матеріал, колір і функція. Інша важлива група закономірностей – це відношення і пропорції, ритм, контраст, нюанс, масштабність, пропорційність та підпорядкованість. Тільки через протиріччя між цими групами, через їх інтеграцію, складний синтез при створенні архітектурної композиції і кольорової втілюється її головний принцип – художній образ, тектоніка та гармонія [див. таб. 1].

Розглянувши в загальних рисах кольорові засоби композиції, ми підійшли до питання головного фундаментального принципу, тобто, художнього образу інтер'єру. Художній образ інтер'єру – це заздалегідь розрахована емоційна реакція, самий високий результат асоціативної уяви. Це завжди знайдене і точно розраховане рішення дизайнера.

Архітектура емоційно впливає на людину, викликає у неї визначені почуття і думки сміливим застосуванням композиційних засобів, зокрема архітектурно-просторовими формами з її геометрією, розмірами, масою, розташуванням у просторі, фактурою, кольором і світлом. Ці засоби, підкорюючись закономірностям композиції, виявляючи багатозначний зміст, повинні викликати почуття глибокого естетичного задоволення. Першопочаткові візуальні відчуття при цьому, змінюються асоціаціями, і далі - в образні уявленнями.

Проте, найбільш повне ідейно-художнє розкриття творчого задуму, образу інтер'єру досягається за рахунок органічного синтезу архітектурних і монументально-декоративних засобів. У цьому контексті, колір, як почуттєве начало залишається найважливішим засобом формування образу.

Використання асоціативних можливостей кольору, особливостей його емоційного формоутворюючого, естетичного та символічного впливу завжди залишається головною метою дизайнера в формуванні й створенні художнього образу інтер'єру.

Кольоровий або колористичний образ – це не диктатура кольору, а цілком синтетичний образ. *Кольоровий образ* в інтер'єрі створюється із залученням всіх засобів кольорової композиції і закономірностей їх сполучень. Кольоровий художній образ формується у свідомості митця на основі його індивідуальності й творчого потенціалу. За допомогою поліхромії він формує сприйняття інтер'єру у відповідності з його багатостороннім змістом. Кольоровий художній образ формується в

першу чергу через поліхромне виявлення особливостей простору з його багатосторонньою обумовленістю.

Таким чином, роль кольору у виявленні особливостей об'ємно-просторової форми, його формоутворюючі можливості, має значення як при формування художнього образу. Слід зауважити, що поліхромія здатна не тільки підсилювати образні асоціації, але й самостійно викликати й визначати образну характеристику інтер'єру. В цьому випадку колір виступає як головний виразник, як символ ідеї.

Сильні кольорові подразники активно впливають на емоційний характер сприйняття, створюючи емоційно насичений фон, співзвучний ідейному задуму інтер'єру. Емоційна виразність кольору – композиційний засіб, особливо активний при великих обсягах локального кольору, але слід пам'ятати, що при збільшені емоційної напруги новизна вражень починає знижуватися.

Для формування художнього образу важливо враховувати *символізм* кольору, який складався під впливом певних історичних, соціальних та інших умов, які не змінюються за будь-яких часів. Червоний колір, наприклад, сприймається як символ боротьби та змін. Така символіка визначає наше відношення до червоного кольору та його призначення в композиціях інтер'єру. Чорний в більшості народів – символ смерті й колір трауру. Білий – це символ миру, чистоти і шляхетності.

Кольорова гама і кольорова тональність – поняття взаємопов'язані, але різні за змістом. Окремо, кольорова гама – це сукупність різних локальних кольорів, які вибрані для вирішення визначеної композиційної задачі з урахуванням характеру їх психологічного впливу.

Вихідний, первинний, або вторинний за насиченістю колір, означає, що в ньому відсутні добавки чорного, білого або сірого. Колір

описується в термінах тональності, що відображає світлоту кольору, або частку білого або чорного в ньому. Білий колір, що додається наростаючими частками до будь-якого з дванадцяти кольорів спектра, називається тоном [3, 11с]

В залежності від переваги кольорів конкретного психофізіологічного впливу кольорові гами класифікуються як теплі, холодні та нейтральні, які складаються переважно з мало насичених, або ахроматичних кольорів. Психофізіологічний критерій допускає іншу класифікацію: гама легких або важких, відступаючих або виступаючих, збуджуючих, пригноблюючих або заспокійливих кольорів. Крім цього, гама кольорів може бути хроматичною або ахроматичною, світлою або темною, чистою або тьмяною. Загальновідомо, що склад гами підбирається у відповідності до природи враження, яке необхідно викликати.

Кольорове рішення інтер'єру будь-якого призначення, перед усім характеризується кольоровою гамою основних поверхонь. Правильність її вибору особливо важлива у приміщеннях для тривалого перебування людей – яку у побутових, так і у виробничих.

Кольорова гама здатна створювати в композиції інтер'єру враження загальної тональності – сіро-голубої, червоно-коричневої, рожевої, фіолетовий тощо.

Загальна тональність в проектуванні інтер'єру досягається за рахунок:

- утворенням гами із одного кольорового тону з будь-якою кількістю відтінків;
- близькістю за кольоровим тоном всіх кольорів гами;
- вирішальною перевагою в кольоровій гамі одного кольорового тону, який домінує по площі за кількістю кольору, насиченості і чистоті;

- кількісною перевагою у кольоровій гамі близьких кольорових тонів червоних, помаранчевих, жовтих, голубих і зелених, голубих і синіх тощо;
- створенням гармонійної системи кольорових рядів на основі одного, двох і більше основних кольорів, які створюють одну, дві й більше тональностей.

Із зазначених тональностей дизайнер вибирає найбільш відповідну задуманій композиції. Таким чином, така цілісність, загальна гама і тональність – це одна із важливіших закономірностей побудови гармонії та художнього образу.

Що стосується контрастів, у процесі проектування інтер'єру, необхідно пам'ятати, що великі контрасти – психологічна полярність кольорів за всіма їхніми властивостями дуже діючі в процесі сприйняття. Вони викликають відчуття кольорової енергії, чіткості й визначеності, взаємно підсилюють характеристики поєднаних кольорів.

Говорячи про яскравість кольору, мають на увазі його чистоту та насиченість. Поняття «контраст та насиченість» фіксує протилежність між кольорами насиченими, і пожухлими, приглушеними. Спектральні кольори, отримані шляхом заломлення білого світла, є кольорами максимальної насиченості чи максимальної чистоти [1, 57с].

Малі контрасти створюють порівняно одноманітні, спокійні, малоактивні, цілісні й викликають почуття єдності сполучення. Малий контраст по світлотності робить менш помітним розчленування поверхонь і межі площин та ускладнює сприйняття об'ємної форми. Малий контраст за кольоровим тоном надає кольорам делікатне співвідношення відтінкам одного кольору.

Враження від сполучень хроматичних кольорів при великих хроматичних і світлотних контрастах характеризується значною активністю. При сполученні хроматичних кольорів з ахроматичними

особливо важливо дотримуватися світлотного контрасту, інакше такі сполучення втрачають свою виразність.

У відношенні трьох, чотирьох кольорових сполучень можна обмежитися домінуванням одного кольору, а інша допоміжна група повинна об'єднувати останні.

Висновки. Отже, в роботі з кольором, де переважає метод вільної імпровізації з її імпульсивністю та випадковістю, не задовольняє вимоги часу, тому для створення художнього образу інтер'єру сьогодні необхідний грамотний, усвідомлений підхід, в якому кольорове відчуття й кольорове аналітичне мислення будуть не відокремлені одне від одного, а складати єдине ціле.

Література:

1. Иоханес И. Искусство цвета. Москва: Издатель Д. Аронов, 2000. 120с.
2. Рац А.П. Основы цветоведения и колористики. Цвет в живописи, архитектуре и дизайне. Моск. гос.строит. ун-т. Москва: МГСУ, 2014. 128с.
3. Саттон Т., Вилен Б. Гармония цвета. Полное руководство по созданию цветowych комбинаций. Москва: Астрель, 2004, 215с.
4. Стармер А. Цвет. Энциклопедия. Москва: Арт-родник, 2005. 256 с.
5. Терри Ли Стоун, Син Адамс и Норин Мориока. Дизайн цвета. Москва: РИП-Холдинг, 2006. 240 с.
6. Устин В. Композиция в дизайне. Методические основы композиционно-художественного формообразования в дизайнерском творчестве. Учебное пособие. Москва: АСТ-Астрель, 2007. 239

References:

1. Iohanes I. (2000). Iskusstvo cveta. Moskva: Izdatel' D. Aronov. [in Russian].

2. Rac, A.P. (2014). Osnovy cvetovedeniya i koloristiki. Cvet v zhivopisi, arhitekture i dizajne. Mosk. gos.stroit. un-t. Moskva: MGSU. [in Russian].
3. Satton T., Vilen B. (2004). Garmoniya cveta. Polnoe rukovodstvo po sozdaniyu cvetovyh kombinacij. Moskva: Astrel'. [in Russian].
4. Starmer A. Cvet. (2005). Jenciklopedija. Moskva: Art-rodnik. [in Russian].
5. Terri Li Stoun, Sin Adams i Norin Morioka. (2006). Dizajn cveta. Moskva: RIP-Holding. [in Russian].
6. Ustin V. (2007). Kompozicija v dizajne. Metodicheskie osnovy kompozicionno-hudozhestvennogo formoobrazovanija v dizajnerskom tvorchestve. Uchebnoe posobie. Moskva: AST-Astrel' [in Russian].

Citation: Alina Marchenko, Volodymyr Shcherbyna, Andriy Shkolyar (2021). The Role of color in artistic image formation of interior design. Frankfurt. TK Meganom LLC. Paradigm of knowledge. 5(49). doi: 10.26886/2520-7474.5(49)2021.4

Copyright Alina Marchenko, Volodymyr Shcherbyna, Andriy Shkolyar ©. 2021. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.